

Proiect

Finanțat de
Uniunea Europeană

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Conceptul Dezvoltării Curriculumului Școlar

Finanțat de
Uniunea Europeană

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Această publicație a fost produsă cu suportul financiar al Uniunii Europene. Publicația reprezintă responsabilitatea exclusivă a proiectului „Misiunea Înalților Consilieri ai Uniunii Europene”, finanțat de Uniunea Europeană. Conținutul acesteia aparține autorilor și nu reflectă în mod neapărat viziunea Uniunii Europene.

AUTORI:

Vladimir GUȚU, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, decan al Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova;

Anatol GREMALSCHI, profesor universitar, doctor habilitat în științe tehnice;

Viorica ANDRIȚCHI, profesor universitar, doctor habilitat în pedagogie;

Ana ȚÎBULEAC, doctor în științe pedagogice, lector universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”.

COMPONENȚA GRUPULUI CONSULTATIV PENTRU DEZVOLTAREA CURRICULARĂ:

1. Dan Perciun, ministrul Educației și Cercetării;
2. Valentina Olaru, Secretar de stat în domeniile învățământului general, învățării pe tot parcursul vieții și relațiilor interetnice;
3. Galina Rusu, Secretar de stat în domeniile învățământului profesional tehnic și cadrul național al calificărilor;
4. Adriana Cazacu-Țigaie, Secretar de stat în domeniile cercetării și inovării;
5. Sergiu Gurin, Secretar de stat în domeniul tineretului și sportului;
6. Valentina Chicu, Consilier al Președintelui Republicii Moldova în domeniul educației și cercetării;
7. Liliana Nicolăescu-Onofrei, Președinta Comisiei parlamentare cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media;
8. Lilia Ivanov, directoarea Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare;
9. Marcelina Baleca, Șefa Direcției politice în domeniile învățământ general și învățare pe tot parcursul vieții;
10. Angela Prisăcaru, consultant principal, Direcția politice în domeniile învățământ general și învățare pe tot parcursul vieții;
11. Corina Lungu, consultant principal, Direcția politice în domeniile învățământ general și învățare pe tot parcursul vieții;
12. Grigore Vasilache, profesor de informatică, grad didactic superior, Liceul Teoretic din mun. Chișinău „M. Eliade”;
13. Sergiu Musteață, profesor universitar, doctor habilitat în istorie;
14. Ion Bulimestru, doctor în științe chimice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
15. Sergiu Cârlig, profesor de fizică, grad didactic superior, doctor în științe fizice, Liceul „Prometeu-Prim” din Chișinău;
16. Daniela Cotovițaia, profesor, grad didactic superior, director, Școala de arte „V. Poleakov” din mun. Chișinău;
17. Stanislav Ciubotaru, director adjunct, Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare;
18. Nadejda Dimitrova, șef direcție, Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare.

Design și machetare:

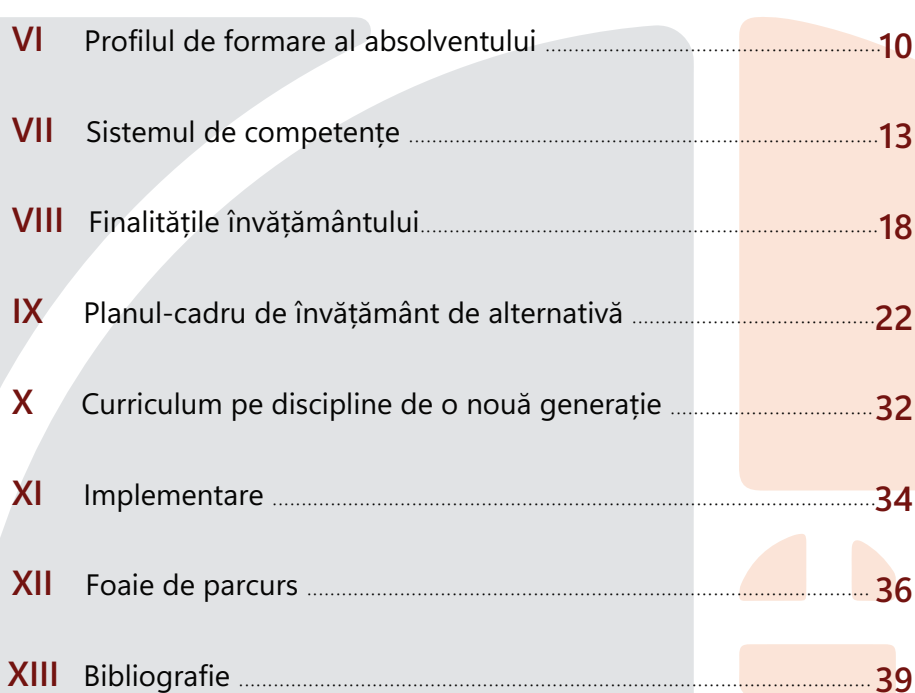
English Travel Education SRL

CONCEPTUL DEZVOLTĂRII CURRICULUMULUI ȘCOLAR

Cuprins

I	Cuvânt introductiv	3
II	Argument Pro Dezvoltare Curriculară	4
III	Viziunea asupra dezvoltării curriculumului școlar	5
IV	Valorile promovate de curriculumul școlar	7
V	Principiile dezvoltării curriculumului școlar	8
VI	Profilul de formare al absolventului	10
VII	Sistemul de competențe	13
VIII	Finalitățile învățământului.....	18
IX	Planul-cadru de învățământ de alternativă	22
X	Curriculum pe discipline de o nouă generație	32
XI	Implementare	34
XII	Foaie de parcurs	36
XIII	Bibliografie	39

Cuvânt introductiv

Prezentul document reprezintă un Proiect al **Conceptului de dezvoltare a curriculumului școlar** din Republica Moldova.

Proiectul **Conceptului de dezvoltare a curriculumului școlar** se adresează publicului larg (autorilor de curriculum, manuale, cadrelor didactice și manageriale, elevilor, părinților, instituțiilor de formare a cadrelor didactice, cercetătorilor științifici, societății în întregime) și are menirea de a prezenta principalele direcții de actualizare a curriculumului școlar. Întreg parcursul de dezvoltare curriculară va cuprinde perioada 2024-2027 (vezi foaia de parcurs).

În baza **Conceptului de dezvoltare a curriculumului școlar**, consultat cu toate părțile interesate, va fi elaborat **Cadrul de referință al curriculumului național**, Planuri-cadru de învățământ (de alternativă), noi generații de curricula și toate produsele curriculare aferente.

Conceptul se bazează pe rezultatele celor mai actuale studii, analize cuprinzătoare în domeniul calității învățământului general din țară și de peste hotare.

Totodată, **Conceptul de dezvoltare a curriculumului școlar** ia în considerație recomandările Consiliului Europei privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, precum și obiectivele privind dezvoltarea curriculară stipulate în Strategia de dezvoltare „Educația 2030”.

Conceptul a fost dezvoltat în baza modelelor fundamentale ale teoriei curriculare și a modelelor de curriculum școlar, implementat în țările europene, care demonstrează performanțe ale elevilor la învățatură.

Conceptul răspunde așteptărilor societății privind descongestionarea curricula școlară, relevanța studiilor pentru realizarea nevoilor, aptitudinilor și intereselor elevilor, valorificarea noilor educații, timpului pentru instruire, optimizării efortului cognitiv al elevilor și asigurării unui curriculum relevant, accesibil și coerent.

Conceptul descrie două perspective:

- Schimbări care se vor produce la nivelul sistemului educațional, în mod special învățământul secundar general în contextul aplicării **aceluiși plan-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal** de către instituțiile de învățământ general;
- Schimbări care se vor produce la toate nivelele procesului de învățământ în contextul aplicării unui **plan-cadru de alternativă pentru învățământul primar, gimnazial și liceal** de către instituțiile de învățământ general care vor opta pentru o asemenea diversificare a ofertei educaționale a școlii.

Prin urmare, planurile-cadru de învățământ propuse spre dezbateri publice vor fi de alternativă celor în vigoare și vor fi implementate în școlile-pilot care vor opta pentru acestea.

În acest sens, pentru implementarea noilor generații de curricula școlară vor fi asigurate condițiile necesare la nivel de formare inițială și continuă a cadrelor didactice, elaborare a manualelor școlare, a ghidurilor metodologice, a altor produse curriculare, dotare a școlilor etc.

Argument Pro Dezvoltare Curriculară

Dezvoltarea curriculumului școlar este necesară pentru:

- implementarea recomandărilor Consiliului Europei privind dezvoltarea competențelor-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- realizarea priorităților stipulate în Strategia de dezvoltare „Educația 2030” cu referire la dezvoltarea sistemului de educație mai favorabil incluziunii, dezvoltării personale, cetățeniei active și responsabile;
- conturarea unui nou profil al absolventului, mai bine pregătit pentru profesiile viitorului;
- consolidarea interconexiunii dintre educația formală și cea nonformală și informală pentru a asigura dezvoltarea potențialului propriu al fiecărui copil;
- formarea durabilă a competențelor școlare prin metode inovatoare de predare-învățare-evaluare;
- asigurarea caracterului unitar al educației prin valorificarea diversității sociale, culturale, lingvistice, promovarea educației interculturale și multilingve;
- diminuarea discrepanței dintre oferta educațională a școlii și evoluțiile de pe piața muncii/cerințele învățământului profesional/superior;
- creșterea motivației pentru învățare a elevilor, modernizarea procesului educațional prin valorificarea inovațiilor tehnologice, pedagogiei digitale, inteligenței artificiale;
- îmbunătățirea rezultatelor învățării, inclusiv la testările naționale și internaționale.

Viziunea asupra dezvoltării curriculumului școlar

De la școlile tradiționale la școlile viitorului

Dezvoltarea sistemului de competențe de care elevii au nevoie pentru a-și dezvolta potențialul, a învăța pe tot parcursul vieții, a-și asigura bunăstarea, a-și modela viitorul și a transforma societatea este posibilă doar prin transformarea școlilor tradiționale în școli moderne - **școli ale viitorului**.

În scopul edificării școlii viitorului, conceptul dezvoltării curriculare exprimă o nouă viziune asupra a ceea ce trebuie să ofere curriculumul școlar copiilor noștri, în noile condiții sociale, economice, demografice, tehnologice, climatice etc., pentru a-i sprijini să prospere și să-și modeleze un viitor mai bun.

Noul curriculum școlar va fi:

relevant, pentru formarea sistemului de competențe-cheie de care elevii au nevoie pentru a învăța pe tot parcursul vieții, a-și dezvolta potențialul propriu, a-și asigura bunăstarea, a-și modela viitorul și a transforma societatea;

centrat pe copil/elev, pe nevoile, particularitățile și interesele individuale ale copiilor /elevilor; cu strategii de învățare constructivistă, bazate pe metode activ-participative (învățarea în bază de probleme, învățarea în bază de proiecte, învățarea prin investigație ș.a.); cu sprijin în dezvoltarea nu numai a cunoștințelor și abilităților, ci și a atitudinilor și valorilor; cu activități de monitorizare a progresului individual și a bunăstării elevului;

coerent pe verticală și orizontală, pentru a atinge finalitățile educaționale prin valorificarea eficientă a disciplinelor de studii, corelarea optimă a proceselor-cheie (predarea-învățarea-evaluarea), interconexiunea învățării formale-nonformale-informale;

flexibil, prevede trasee individualizate de învățare formală-nonformală-informală pentru ca toți elevii să își poată realiza întregul potențial; oferă putere de decizie cadrelor didactice, de conducere și părinților, pentru a sprijini copiii /elevii în dezvoltarea potențialului propriu; este sensibil la educație inter-și multiculturală în baza valorilor, tradițiilor naționale, dar și a diversității lingvistice și culturale;

optim, echilibrat din punct de vedere al timpului de învățare, al efortului cognitiv al elevului, al ponderii materiilor de bază, opționale, la alegere, recunoscând dreptul tuturor copiilor la progres în toate domeniile învățării și dezvoltării lor;

integrat interdisciplinar în baza unor discipline școlare înrudite, cu procese de predare-învățare-evaluare cu caracter inter-și transdisciplinar orientate spre formarea durabilă a competențelor-cheie.

Dezvoltarea noului curriculum se va baza pe următoarele abordări inovative:

- Sistem de valori și principii coerente celor europene;
- Finalități centrate pe competențe-cheie, care includ profilurile de formare aferente fiecărui nivel de învățământ;
- Valorificarea noilor educații: educația relativă la mediu, educația pentru pace, educația pentru participare și democrație, educația economică etc;
- Integrarea disciplinelor școlare înrudite;
- Introducerea unor noi discipline integrate;
- Teme cross-curriculare /Reconceptualizarea ariilor curriculare subordonate unor teme cross-curriculare;
- Flexibilitate, prin organizări instituționale variate, în procesul de implementare;
- Încurajarea profilării instituțiilor de învățământ;
- Actualizarea statutului disciplinelor opționale;
- Eficientizarea efortului cognitiv al elevilor.

Rezultatele așteptate:

- Planuri-cadru noi, mai flexibile, mai centrate pe preferințele elevului;
- Curricula disciplinare din perspectiva școlii viitorului;
- Manuale moderne, inclusiv digitale, cu activități interactive, orientate spre formarea/ consolidarea competențelor;
- Portal cu resurse educaționale, portofolii cu diferite produse și inovații pedagogice, softuri educaționale, proiecte didactice/ educaționale integratoare, inclusiv STEAM pe unități de învățare;
- Practici și experiențe pedagogice inovative implementate la clasă.

Valorile promovate de curriculumul școlar

Pentru a modela viitorul pe care ni-l dorim, elevii trebuie să fie capabili să-și folosească cunoștințele, abilitățile, atitudinile și valorile pentru a acționa în mod responsabil. Valorile și atitudinile reprezintă parte a curriculumului și, în consecință, reflectă profilul valoric și atitudinal al viitorilor cetățeni, precum și al societății pe care o vor modela.

Pentru a promova dezvoltarea holistică a copiilor/elevilor, a păstra și cultiva respectul pentru tradițiile și identitatea culturală națională și a celorlalți, a asigura coeziunea socială în societatea tot mai pluralistă și în vederea asumării angajamentului față de obiectivele universale care promovează protecția omenirii și a planetei, dezvoltarea curriculară se axează pe următoarele categorii de **valori**:

Valorile personale	Respectul de sine, Responsabilitatea, Integritatea, Cetățenia activă, Excelența, Perseverența etc.
Valorile sociale	Demnitatea umană, Respectul față de alții, Echitatea, Egalitatea de gen, Toleranța etc.
Valorile societale/naționale	Cultura națională, Diversitatea și dialogul cultural, Democrația, Libertatea, Justiția, Patriotismul, etc.
Valorile general-umane	Adevărul, Binele, Frumosul, Dreptatea, Pacea, Mentalitatea globală etc.

Principiile dezvoltării curriculare

Prezentul document promovează

un concept de dezvoltare curriculară care are la bază:

- abordarea curriculumului național ca o nouă paradigmă educațională;
- abordarea finalităților educaționale din perspectiva competențelor-cheie de învățare pe tot parcursul vieții, competențelor-cheie de dezvoltare durabilă, sistemului de valori umane, sociale, societale și personale;
- abordarea constructivistă, psihocentristă și psihosocială (axarea învățării pe elev, axarea învățării pe valori, interactivă, socială:

profesor elevi, elevi-elevi, elevi-profesori); abordarea învățării active (interactive) în medii educaționale prietenoase elevilor. De asemenea, un ansamblu de principii generale care au rolul de a oferi conectorilor de curricula, dar și cadrelor didactice o viziune sistemică asupra dezvoltării curriculumului școlar și principii specifice de dezvoltare a diferitelor produse curriculare: planul-cadru de învățământ, curricula pe discipline etc.

Principii	Implicații
Principiul relevanței și adecvării contextului sociocultural național și internațional	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reflectarea în curricula a valorilor socio-culturale specifice societății din Republica Moldova ca direcție de educație interculturală și integrare a minorităților naționale în spațiul cultural al Republicii Moldova. ▪ Reflectarea în curricula a valorilor europene drept condiție de eficientizare a aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană. ▪ Promovarea unui sistem de valori generalizatoare și de atitudini pozitive față de sine și față de societate.
Principiul centrării pe elev	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Respectarea particularităților de vârstă a elevilor, axarea pe nevoile acestora de învățare și dezvoltare, abordarea holistică, învățarea activă/interactivă a elevilor. ▪ Realizarea pe deplin a capacităților individuale ale elevilor și stimularea meritocrației și performanței.
Principiul centrării pe formarea de competențe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structurarea, ierarhizarea și prezentarea în curricula școlară a sistemului de competențe: de formare al absolventului, competențe-cheie, competențe transversale, competențe generale și specifice pe discipline. ▪ Respectarea logicii și etapelor de formare a competențelor de diferit grad de complexitate la diferite niveluri de studii. ▪ Valorificarea dimensiunii transformatoare a competențelor incluse în curricula școlară.
Principiul sincronizării/integralizării	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sincronizarea abordării centrate pe elev și abordării centrate pe valori și nevoi sociale. ▪ Sincronizarea abordării problematicii de gen. ▪ Sincronizarea predării-învățării-evaluării.
Principiul inter- și transdisciplinarității	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Orientarea curricula disciplinare spre realizarea principiului interdisciplinarității prin valorificarea oportunităților disciplinelor școlare. ▪ Integrarea unor discipline școlare înrudite (științe, tehnologii etc.). ▪ Introducerea unor noi discipline integrate. ▪ Valorificarea în acest sens a disciplinelor opționale și a activităților nonformale. ▪ Axarea pe formarea competențelor transversale și transformaționale.
Principiul egalității de șanse și al promovării unei educații incluzive de calitate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Asigurarea condițiilor privind accesul, derularea și recunoașterea studiilor (curriculum-ul accesibil). ▪ Asigurarea unei oferte de servicii educaționale privind consilierea, orientarea școlară și ghidarea în carieră a elevilor.
Principiul coerenței și corelării curriculare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Corelarea verticală și orizontală a disciplinelor de studii incluse în planul de învățământ. ▪ Corelarea oportunităților și a valențelor disciplinelor de studii în formarea competențelor-cheie și celor transversale. ▪ Corelarea formării graduale a diferitor categorii de competențe la diferite niveluri de studii. ▪ Corelarea disciplinelor de studiu în cadrul ariilor curriculare pe an/ani de studii.

Profilul de formare al absolventului

Profilul de formare descrie așteptările exprimate față de absolvenții diferitelor niveluri de studii (preșcolar, primar, gimnazial, liceal) raportate la cerințele sociale și ale timpului în care trăim la finalitățile generale ale educației și în primul rând, la idealul educațional specificat în art.6 al Codului Educației al Republicii Moldova, dar și la particularitățile de dezvoltare cognitivă, afectivă și psihomotorie a elevilor.

Idealul educațional al școlii din Republica Moldova constă în formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabilă de autodezvoltare care posedă nu numai un sistem

de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate.

Profilul de dezvoltare al absolventului reprezintă un sumar al gradului și complexității competențelor dobândite, specifice diferitelor niveluri de studii, incluzând cunoștințe, capacități/abilități, atitudini și valori.

Acest profil de formare la încheierea diferitelor niveluri de studii este, de asemenea, o expresie a competențelor-cheie, competențelor transversale, competențelor specifice disciplinelor școlare.

Profilul de formare al absolventului

Fig. 1 Profilul de formare al absolventului din învățământul primar, gimnazial și liceal

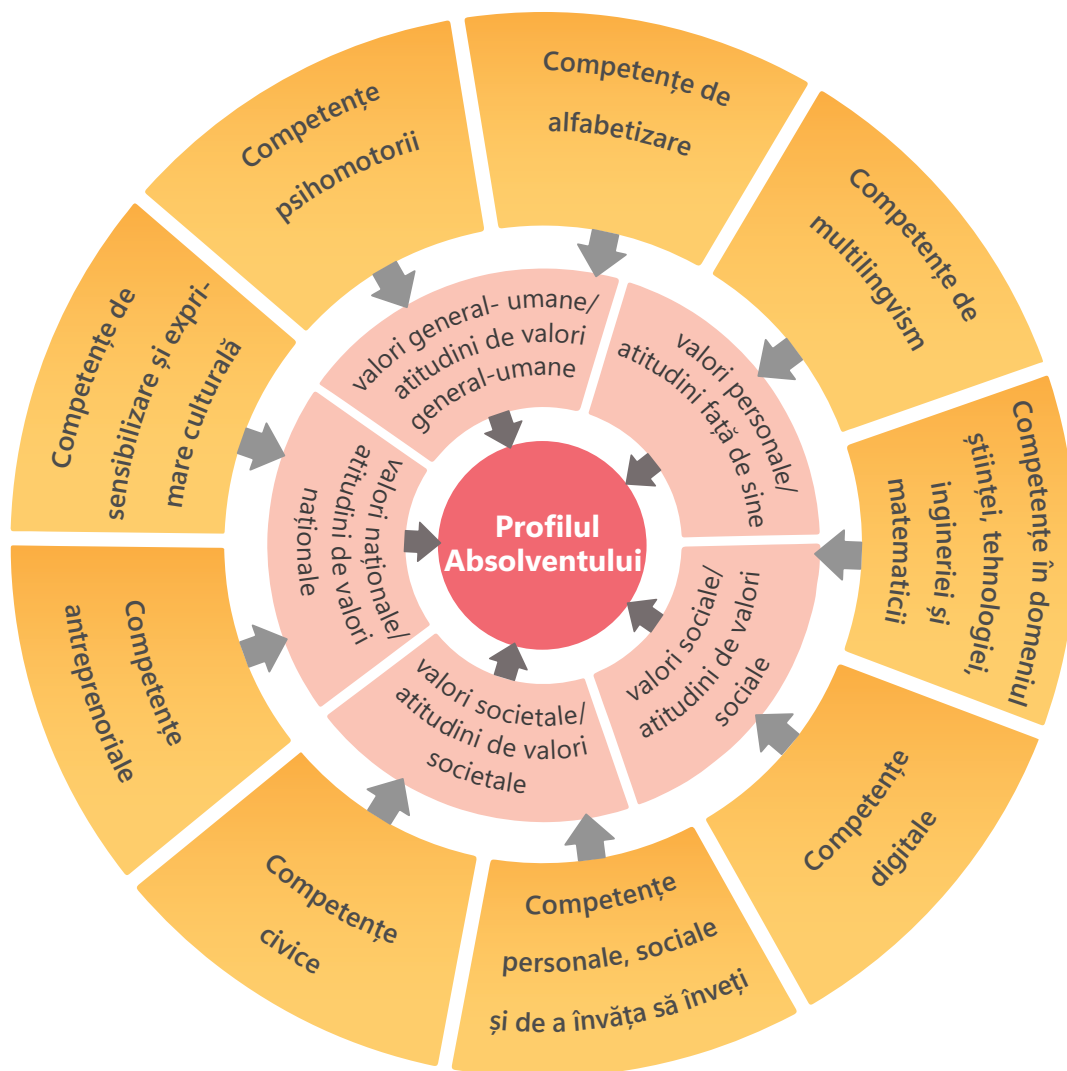

Fig. 2 Profilul absolventului în viziunea holistică

Sistemul de competențe

De la competențe-cheie la cele transformatoare

În cadrul curricular se operează cu următoarele categorii de competențe:

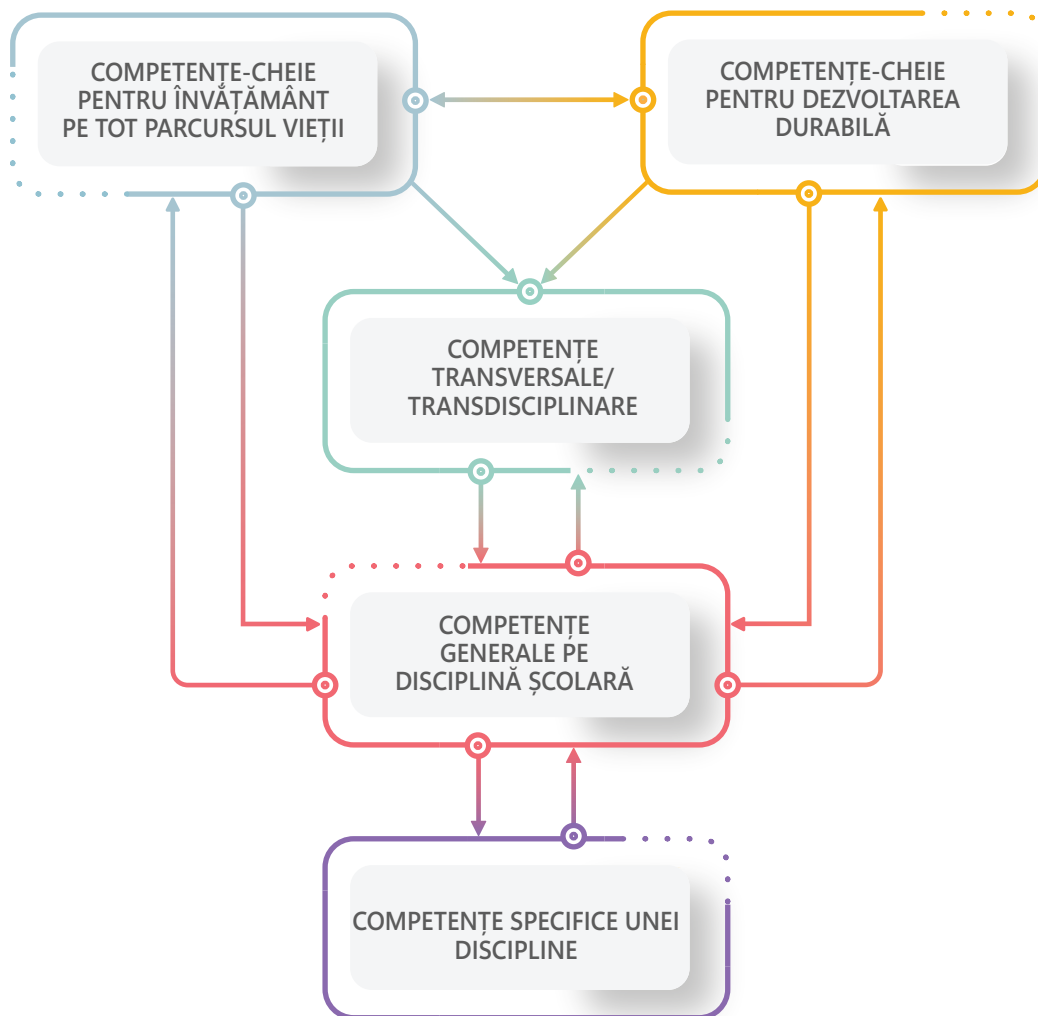

Fig. 3 Categoriile de competențe promovate în Curriculumul național

Aceste categorii de competențe pot fi completate cu competențe transformative, ca expresii și dezvoltare a competențelor-cheie.

Competențe-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Bruxelles, 22 mai 2018)

Competențele-cheie constituie o categorie curriculară esențială. Definite la un nivel înalt de abstractizare și generalizare, acestea consemnează așteptările societății, vizând atât parcursul școlar al copiilor/ elevilor în ansamblul său, cât și performanțele cele mai generale care ar trebui atinse de ei la finele școlarizării (a unor trepte de școlarizare), inclusiv prin educația extrașcolară (nonformală). Competențele-cheie constituie expresia opțiunilor politicilor educaționale, precum și a profilului de personalitate care se propune a fi format. Competențele-cheie sunt acele competențe de care au nevoie toți cetățenii pentru împlinirea și dezvoltarea personală, ocuparea unui loc de muncă, incluziune socială, un stil de viață durabil, o viață de succes în cadrul unor societăți pașnice, o gestionare a vieții care ține seama de aspecte legate de sănătate și cetățenie activă. Acestea sunt dezvoltate în perspectiva învățării pe tot parcursul vieții, începând din copilăria mică și pe tot parcursul vieții adulte, prin intermediul învățării formale, nonformale și informale, în toate contextele, inclusiv familie, școală, locul de muncă, vecinătate și alte comunități. Toate competențele-cheie sunt considerate la fel de importante; fiecare dintre acestea contribuie la o viață de succes în societate. Competențele pot fi aplicate în diferite contexte și în diferite combinații. Ele se suprapun și se întrepătrund; aspectele esențiale dintr-un domeniu pot sprijini competențele dintr-un alt domeniu.

Abilități cum ar fi gândirea critică, soluționarea problemelor, munca în echipă, abilități de comunicare și negociere, abilitățile analitice, de creativitate și abilitățile interculturale fac parte integrantă din competențele-cheie (Recomandările Consiliului Europei privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, Bruxelles, 22 mai 2018).

Competențe de alfabetizare

Competențele de alfabetizare reprezintă sinergia competențelor cognitive (a identifica, a înțelege, a exprima, a crea și a interpreta concepte, fapte, fenomene, sentimente, opinii), competențelor de comunicare și de stabilire a conexiunilor cu alte persoane. Alfabetizarea, în acest context, reprezintă baza pentru continuarea învățării, interacțiunii lingvistice și sociale. Competențele de alfabetizare sunt în mare parte în corespundere cu "cunoștințele funcționale".

Competențe multilingve

Competențele multilingve țin de utilizarea mai multor limbi în mod adecvat și eficient pentru a comunica. Ele sunt în mare parte conexe cu cele de alfabetizare, bazate pe abilitatea de a înțelege, exprima și interpreta concepte, gânduri, sentimente, fapte și opinii, atât în formă orală, cât și scrisă (audierea, vorbirea, lectura și scrierea), în diferite situații de viață socială și culturală conform dorințelor și nevoilor fiecăruia.

Competențele multilingve integrează componentele lingvistică, istorică și interculturală și se bazează pe abilitatea de a juca rolul de mediator în cazul unor diferențe de limbi și de medii de comunicare (Cadrul European comun de referință pentru limbi).

Competențe în domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii

Competențele în știință, tehnologie și inginerie implică înțelegerea schimbărilor cauzate de activitatea umană și a responsabilității fiecărui cetățean și cuprind principiile de bază ale naturii, conceptele științifice, teorii, metode fundamentale, produse și procese tehnologice, precum și înțelegerea impactului științei, tehnologiei, ingineriei și a activităților umane în general asupra naturii. Competențele în domeniul matematicii sunt definite drept capacitatea de a dezvolta și de a folosi gândirea și raționamentul matematic pentru a rezolva problemele în diferite contexte.

Competențele din această categorie presupun capacitățile de analiză critică și curiozitate, o preocupare pentru aspectele etice și susținerea atât a siguranței, cât și a durabilității mediului. Competențele în domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii se dezvoltă pe parcursul învățământului general (și pe parcursul întregii vieți) începând cu educația timpurie la domeniul Științe și tehnologii, apoi cu clasele primare la disciplina Științe și continuă în cadrul studierii unor discipline speciale (autonome sau integrate) – matematică, fizică, chimie, biologie, informatică etc. (a se vedea competențele specifice disciplinelor șolare).

Competențele digitale

Competențele digitale implică utilizarea corectă, critică și responsabilă a tehnologiilor digitale, precum și utilizarea acestora pentru învățare și participarea activă în viața socială. Acestea includ alfabetizarea informațională și procesarea datelor, comunicarea și colaborarea în medii digitale, alfabetizarea mediatică, crearea de conținuturi digitale (inclusiv programarea), securitatea digitală (inclusiv bunăstarea digitală și competențele legate de securitatea informatică), aspectele legate de proprietatea intelectuală, soluționarea problemelor și gândirea critică.

Competențele personale, sociale și de a învăța să înveți

Competențele personale, sociale și de a învăța să înveți implică reflectarea asupra propriei persoane, gestionarea eficace a timpului, a informației, munca în echipă în mod constructiv, păstrarea rezilienței și gestionarea propriului proces de învățare și a carierei, susținerea bunăstării fizice și emoționale, menținerea unei stări de sănătate fizică și mintală, gestionarea conflictelor.

Competențele cetățenești

Competențele cetățenești presupun capacitatea de a acționa în calitate de cetățean responsabil, de a participa pe deplin la viața civică și socială, pe baza înțelegerii conceptelor și structurilor sociale, economice, juridice și politice, precum și a evoluțiilor și a durabilității la nivel mondial.

Competențe antreprenoriale

Competențele antreprenoriale se referă la capacitatea de a acționa în raport cu oportunitățile, ideile, intențiile și de a le transforma în valori pentru ceilalți.

Ele se axează pe creativitate, gândire critică, soluționarea problemelor, inițiativă și perseverență, colaborarea și activitatea în scopul planificării și gestionării problemelor culturale, sociale sau financiare.

Competențele de sensibilizare și expresie culturală

Competențele de sensibilizare și expresie culturală implică înțelegerea și respectul față de modul în care ideile și înțeleșurile sunt formulate și comunicate în mod creativ în diferite culturi și printr-o serie de arte și alte forme culturale. Totodată, acestea implică participarea la înțelegerea, dezvoltarea și exprimarea ideilor proprii și a sentimentelor de apartenență sau a rolului în societate în diverse moduri și contexte.

Competențe-cheie privind dezvoltarea durabilă

Competențele descriu atributele specifice de care au nevoie indivizii pentru a acționa și a se autoorganiza în diferite contexte și situații complexe. Ele includ elemente cognitive, afective, voliționale și motivaționale; deci ele sunt o interacțiune dintre cunoștințe, capacități și aptitudini, motive și dispoziții afective. Competențele nu pot fi predate, ci trebuie dezvoltate de educabilii înșiși. Ele sunt obținute în timpul acțiunii pe baza experienței și a reflecției (UNESCO, 2015; Weinert, 2001).

Competențele-cheie reprezintă competențele transversale necesare tuturor educabililor de toate vârstele din toată lumea (dezvoltate la diferite nivele adecvate vârstei). Competențele-cheie pot fi înțelese ca transversale, multifuncționale și independente de context. Ele nu înlocuiesc competențele specifice necesare pentru o acțiune reușită în anumite situații și contexte, ci le includ pe acestea și au o concentrare mai largă (Rychen, 2003; Weinert, 2001).

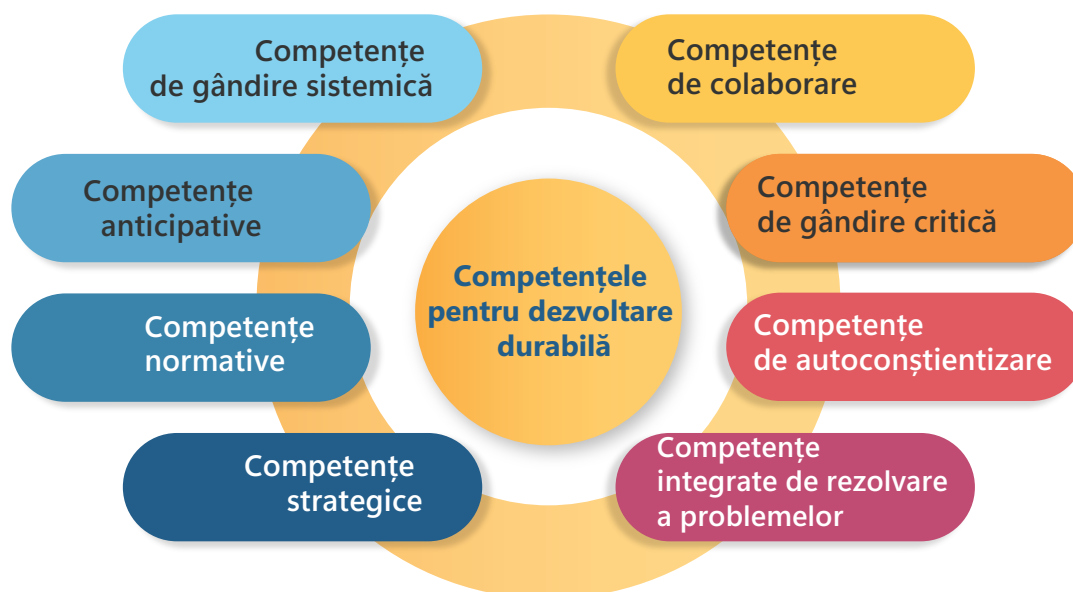

Fig. 4 Competențele pentru dezvoltarea durabilă

Competențele transversale sunt cunoștințe, abilități și atitudini care pot fi aplicate în diferite domenii și contexte. Toate competențele transversale pot fi considerate competențe-cheie, însă nu toate competențele-cheie sunt și transversale.

Aceste competențe facilitează rezolvarea problemelor complexe și colaborarea eficientă în diverse medii și echipe. Ele sunt esențiale pentru adaptabilitate și succes într-o lume în continuă schimbare și includ următoarele caracteristici:

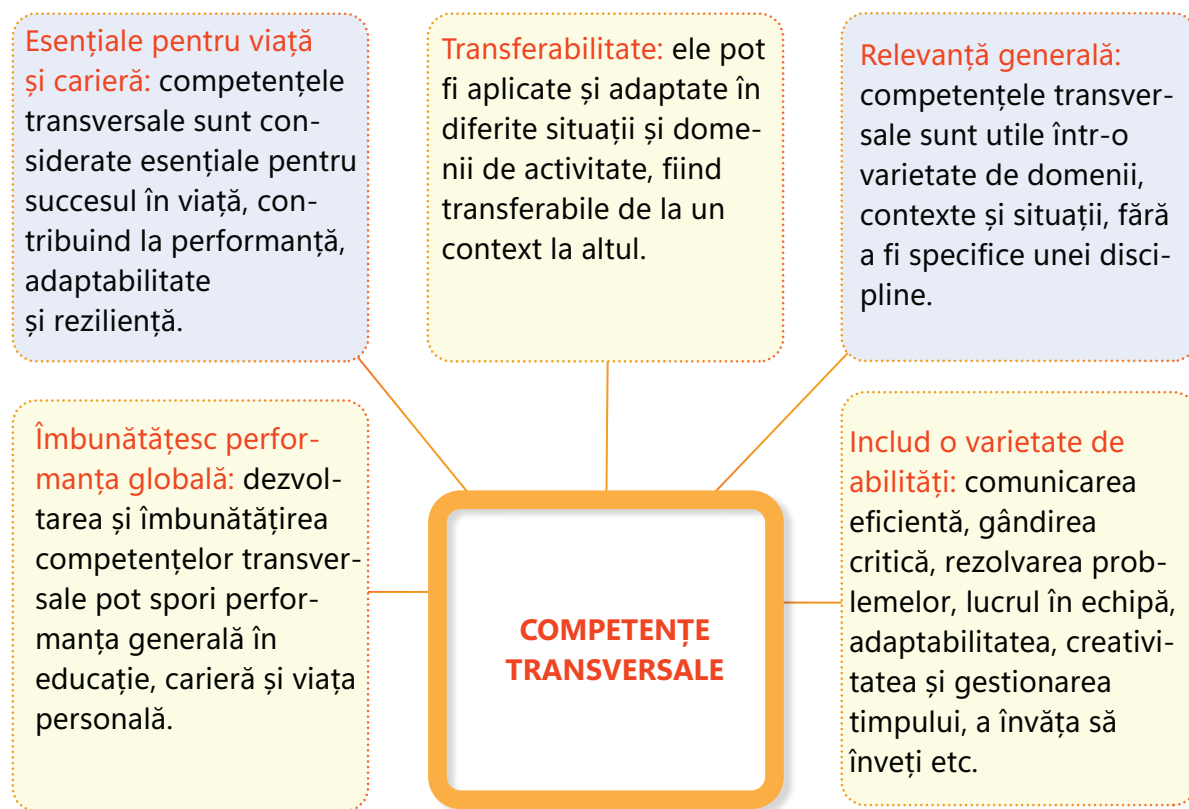

Fig. 5 Competențe transversale

Competențele specifice (unități de competențe)

Competențele specifice reprezintă achiziții constitutive a competențelor generale formate la elevi prin studierea unităților de conținut în cadrul unei discipline școlare pe parcursul anului de studii/anilor școlari.

Competențele transformatoare sunt expresii a competențelor-cheie și celor transversale dezvoltate și centrate pe: crearea de noi valori, reconcilierea tensiunilor și dilemelor, asumarea responsabilităților.

Competențele generale pe disciplină școlară

Competențele generale reprezintă achiziții dobândite de elevi în cadrul studierii unei discipline școlare. Formarea/dezvoltarea competențelor generale contribuie esențial la dezvoltarea competențelor-cheie și celor transversale, precum și la formarea profilului elevului.

Finalitățile învățământului

Finalitățile nivelurilor de învățământ (preșcolar, primar, gimnazial, liceal) reprezintă reflecții ale competențelor-cheie, competențelor transversale și a competențelor generale ale disciplinelor școlare structurate în raport cu misiunea nivelurilor de învățământ, etapele de dezvoltare graduală a competențelor, potențialul copiilor/ elevilor de acumulare a achizițiilor cognitive, afective, psihomotorii.

Finalitățile educației timpurii (învățământului PREȘCOLAR): Dezvoltarea cuprinzătoare a copiilor pentru învățarea și bunăstarea pe tot parcursul vieții.

La finele educației **timpurii** copiii vor demonstra:

Dezvoltare intelectuală	Prin intermediul activităților educative, adaptate vârstei, copiii vor învăța concepte noi, se vor pune bazele proceselor senzoriale (senzații, percepții, reprezentări); cognitive (gândire, memorie, limbaj, imaginație), reglatorii (voință, motivație, afectivitate, atenție);
Abilități sociale	Copiii vor învăța să interacționeze cu ceilalți și să-și gestioneze emoțiile într-un mediu social; prin intermediul jocurilor și activităților de grup, vor învăța să își exprime sentimentele, să își dezvolte abilitățile sociale și să își formeze relații sănătoase cu semenii și adulții;
Creativitate	Prin intermediul activităților artistice, jocurilor de rol, construcții și alte activități creative, preșcolarii își vor dezvolta creativitatea și imaginația;
Autonomie și independență	Prin intermediul activităților practice, cum ar fi îmbrăcarea, spălatul pe mâini sau ordonarea jucăriilor, preșcolarii își vor dezvolta abilitățile de autoîngrijire, vor deveni mai independenți în activitățile lor zilnice;
Pregătire pentru școală	Prin intermediul experiențelor și cunoștințelor acumulate copiii vor fi bine pregătiți pentru tranziția către învățământul primar și dezvoltarea continuă a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor într-un mediu școlar structurat.

Finalitatea învățământului secundar general: Formarea unor competențe transformatoare, axate pe nevoile de cunoștințe și aptitudini de viitor.

La finele învățământului primar copiii vor demonstra:

Cunoștințe și abilități de bază	Elevii vor obține abilitățile necesare pentru a deveni membri activi și responsabili ai societății: alfabetizarea, numerație, abilități de citire, scriere și calcul, învățarea limbilor străine, a abilităților digitale;
Gândire critică și creativă	Elevii vor fi încurajați să învețe continuu; se va stimula curiozitatea, interesul pentru explorarea de noi idei și identificarea de soluții originale pentru diverse probleme;
Abilități sociale și emoționale	Elevii vor deține abilitățile necesare pentru interacțiunile sociale și emoționale din viața lor de zi cu zi - abilități de comunicare, rezolvarea conflictelor, empatia și cooperarea cu ceilalți;
Identitate personală și culturală consolidată	Elevii își vor dezvolta o înțelegere mai bună a propriei identități și a rolului în societate; vor fi încurajați să își exploreze interesele, dar și valorile și tradițiile culturale, acceptând respectul pentru diversitate și toleranța;
Autonomie și responsabilitate	Elevii vor învăța să își asume responsabilitatea pentru propriile acțiuni, vor deveni mai autonomi în procesul lor de învățare; prin participarea activă în procesul educațional și în luarea deciziilor, copiii vor învăța să își gestioneze timpul și resursele și să devină mai independenți;
Pregătirea necesară pentru continuarea studiilor în învățământul gimnazial și pentru viitoarea lor carieră	Elevii își vor dezvolta abilitățile de studiu și de adaptare la noi medii, precum și explorarea diferitelor opțiuni educaționale și profesionale disponibile.

Finalitățile învățământului GIMNAZIAL

La finele învățământului gimnazial elevii vor demonstra:

Competențe de bază consolidate	Elevii vor achiziționa cunoștințe, abilități și atitudini în diverse domenii de studii și discipline școlare;
Gândire critică și analitică	Elevii vor fi încurajați să gândească critic și să analizeze informațiile în mod obiectiv; vor fi stimulați să pună întrebări, să argumenteze, să rezolve probleme și să își dezvolte abilitățile de raționament și logica;
Competențe sociale și emoționale	Elevii își vor dezvolta abilitățile sociale și emoționale esențiale pentru viață; ei vor învăța să coopereze, să colaboreze în echipă, să comunice eficient și să își gestioneze emoțiile în diferite situații;
Valori și atitudini pozitive	Elevii își vor forma atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți cum ar fi respectul, toleranța, responsabilitatea, integritatea;
Orientare în carieră	Elevii vor explora diverse domenii de interes, își vor descoperi talentele, aptitudinile; prin intermediul activităților nonformale și a proiectelor, se va stimula creativitatea și interesul pentru învățare continuă;
Autonomie și responsabilitate	Elevii își vor dezvolta abilitățile de organizare, planificare și gestionare a timpului, autonomia și responsabilitatea;
Pregătire pentru continuarea studiilor în învățământul liceal/profesional.	Elevii își vor consolida cunoștințele, abilitățile și atitudinile esențiale, vor fi orientați profesional și pregătiți pentru continuarea studiilor în învățământul liceal/profesional.

Finalitățile învățământului LICEAL

La finele învățământului liceal elevii vor demonstra:

Competențe transversale	Elevii vor achiziționa conținuturi complexe și profunde, necesare pentru continuarea studiilor în învățământul superior sau pentru inserția pe piața muncii;
Competențe specifice	Elevii își vor dezvolta competențe și abilități specifice științelor reale și umanistice, esențiale pentru succesul academic, profesional;
Orientare în carieră	Elevii vor avea oportunități de explorare a diferitelor domenii profesionale și de descoperire a propriilor interese și aptitudini, pentru a decide asupra carierei potrivite;
Gândire critică și analitică	Elevii vor fi încurajați să gândească critic și să analizeze în profunzime informațiile, pentru a înțelege și evalua în mod obiectiv problemele și situațiile;
Competențe sociale și emoționale	Elevii își vor dezvolta competențe sociale și emoționale, cum ar fi comunicarea eficientă, colaborarea în echipă, rezolvarea conflictelor și gestionarea stresului;
Atitudini responsabile și critice	Elevii vor deveni responsabili, critici și conștienți de rolul lor în societate; vor deține competențele necesare pentru a fi cetățeni activi/proactivi și implicați în comunitatea lor; vor respecta valorile și drepturile fundamentale pentru a contribui la construirea unei societăți mai echitabile și mai prospere;
Pregătirea necesară pentru continuarea studiilor în învățământul superior	Elevii vor deține pregătirea necesară pentru alegerea traseului educațional sau profesional individual către învățământul superior sau învățământul profesional tehnic post secundar în funcție de potențial vocație și performanțe.

Planul-cadru de învățământ de alternativă

Planul-cadru de învățământ reprezintă documentul curricular de bază, care descrie sistemul disciplinelor școlare de bază, opționale, la alegere, repartizate pe trepte de învățământ, în temeiul căruia sunt elaborate curricula pe discipline, manuale școlare și alte materiale didactice.

Aspecte inovative în dezvoltarea Planului-cadru de învățământ:

- Conturarea axelor transdisciplinare relevante pentru formarea cu succes a profilului de competență al elevului.
- Corelarea sistemului de competențe-cheie cu axa transdisciplinară și sistemul de discipline școlare (de bază, opționale, la alegere).
- Ponderarea rațională a disciplinelor pentru formarea culturii generale a elevului și dezvoltarea potențialului propriu, a talentelor.
- Stabilirea trunchiului comun de discipline școlare complementat de componente la alegere, opționale.
- Integrarea inter- și transdisciplinară (integrarea unor discipline, introducerea unor discipline noi cu caracter interdisciplinar).
- Corelarea resurselor temporale alocate învățării cu prioritățile educaționale ale statului și valențele formative ale disciplinelor școlare.

Principiile specifice de dezvoltare a Planului-cadru de învățământ:

- Reactualizării ariilor curriculare și a disciplinelor școlare din perspectiva formării și dezvoltării competențelor-cheie.
- Ponderării raționale a disciplinelor din perspectiva obligativității și libertății de a alege.
- Integrării disciplinelor școlare înrudite.
- Stabilirii unui trunchi comun de discipline școlare complementat de componente la alegere și opționale.
- Corelării resurselor temporale alocate învățării cu prioritățile educaționale ale statului și valențele formative a disciplinelor școlare.
- Promovării educației multilingve și interculturale în scopul consolidării coeziunii sociale.

Dezvoltarea unui nou plan de învățământ

Pornind de la principiile specifice de dezvoltare a noilor modele de reconstrucție a planurilor-cadru și în vederea formării noului sistem de competențe la elevi, propunem o redimensionare a planurilor de învățământ și distribuție a timpului pentru instruire.

Timpul de instruire, în sensul larg acceptat, reprezintă durata pe parcursul căreia o școală publică trebuie să asigure instruirea elevilor la toate disciplinele integrate în curriculumul obligatoriu și opțional, în cadrul școlii și în activități în afara școlii care sunt părți formale din programele obligatorii.

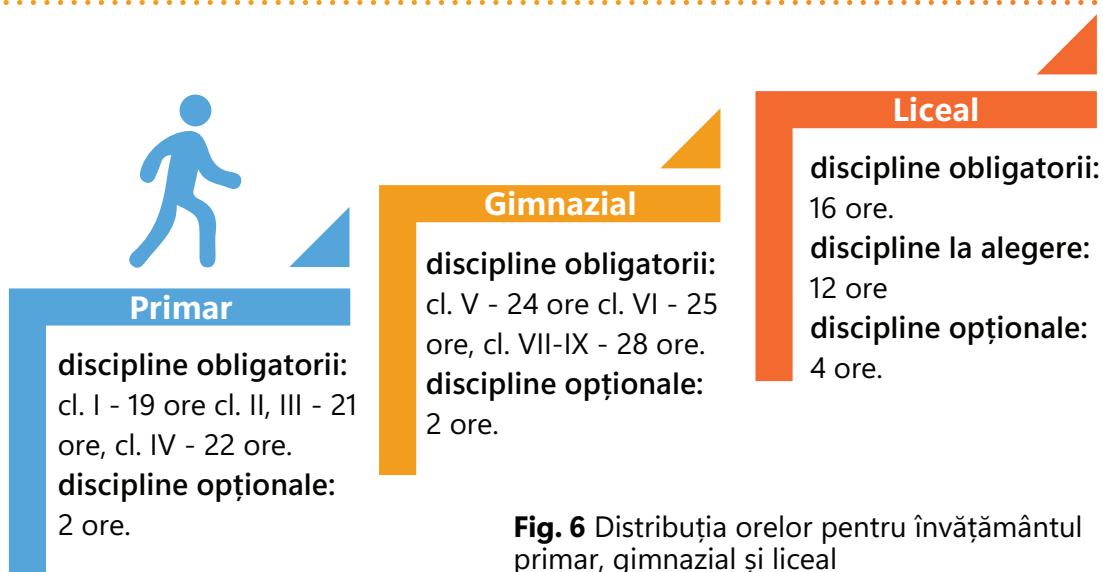

Fig. 6 Distribuția orelor pentru învățământul primar, gimnazial și liceal

Disciplinele opționale reprezintă componenta flexibilă a planului-cadru de învățământ ce va contribui la formarea/dezvoltarea competențelor-cheie, diversificarea ofertei educaționale a școlii. Fiecare elev va studia în mod obligatoriu numărul de ore alocate disciplinelor opționale care se vor alege dintr-o listă predefinită de minister.

Disciplinele la alegere reprezintă componenta variabilă a planului-cadru de învățământ pentru clasele de liceu. Elevii din cl. X-a vor putea alege dintr-o listă predefinită de minister disciplinele pentru aprofundarea cunoștințelor lor în domeniile solicitate continuării studiilor în învățământul superior. Studiul acestora devine obligatoriu după alegerea lor pentru toată perioada de liceu.

Trunchiul comun de cultură generală din învățământul secundar va cuprinde următoarele discipline de bază care vor fi obligatorii pentru toate instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal:

- Limba și literatura română
- Limba străină I
- Matematică
- Științe (cl. I-VII)
- Istoria românilor și universală (cl. IV, V-IX, X-XII)

Notă: Pe lângă disciplinele de bază vor fi și alte discipline obligatorii, dar care nu vor avea pondere la media anilor de studii și nu vor constitui nevoia lichidării diferențelor de programă în cazul transferului elevilor.

Core curriculum/ trunchiul comun de cultură generală definit de UNESCO „ansamblul de cunoștințe, abilități și atitudini care se așteaptă să fie învățate de către toți elevii, în general legate de un set de discipline și domenii de învățare care sunt comune tuturor elevilor, cum ar fi limbile străine, matematica, artele, educația fizică, științele și studiile sociale” [Glossary of Curriculum Terminology, UNESCO, 2013,p. 14].

Temele transdisciplinare vor constitui repere pentru promovarea competențelor-cheie în cadrul unui grup de discipline înrudite care oferă asemenea oportunități în mod prioritar grație valențelor formative ale acestora, dar și în cadrul activităților extracurriculare, extrașcolare etc. Aceste teme, precum și altele vor fi integrate în noua generație de curriculum pe discipline la diferite unități de conținut și prin activitățile de învățare integrate.

Modificările propuse în planul-cadru de alternativă pentru învățământul primar, gimnazial și liceal

		Primar	Gimnazial	Liceal
2025	Discipline noi de tip integrat	Educație digitală Eu și societatea (varianta integrată a disciplinelor Dezvoltare personală și Educație moral-spirituală)	Educație tehnologică și TIC, Eu și societatea (varianta integrată a disciplinelor Dezvoltare personală și Educație pentru societate) Informatică și inginerie	Eu și societatea (varianta integrată a disciplinelor Dezvoltare personală și Educație pentru societate)
	Discipline opționale	Pondere mai mare de ore opționale; Discipline noi de tip integrat - Eu descopăr lumea (cl. I-IV)	Pondere mai mare de discipline opționale	Pondere mai mare de discipline opționale
	Discipline la alegere			Pondere mai mare de discipline la alegere; Studiu aprofundat; Traseu individualizat.
	Temele transdisciplinare	Integrate la nivel de conținuturi și activități de învățare: Educație lingvistică și literară pentru alfabetizare și dialog intercultural; Educație pentru științe, tehnologie, inginerie și matematică; Educație pentru identitate, cetățenie democratică și drepturile omului; Educație pentru arte și un mod sănătos de viață; Educație pentru dezvoltare personală și orientare în carieră.		
2026	Discipline noi de tip integrat	Arte (varianta integrată a disciplinelor Educație muzicală, Educație plastică, Educație tehnologică, Arta teatrală, Coregrafie)	Arte (varianta integrată a disciplinelor Educație muzicală, Educație plastică, Arta teatrală, Coregrafie)	
2027	Discipline noi de tip integrat		Științe cl. V-V II (varianta integrată a disciplinelor Fizică, Biologie și Chimie)	

Discipline la alegere pentru (cl. X-XII)

Biologie (2/4 ore)
 Chimie (2/4 ore)
 Fizică. Astronomie (2/4 ore)
 Informatică (2/4 ore)
 Tehnologia informației și comunicațiilor (2ore)
 Limba străină II (2 ore)
 Literatură universală (2 ore)
 Istoria românilor și universală (3 ore)
 Geografie (2 ore)
 Matematică (2 ore)

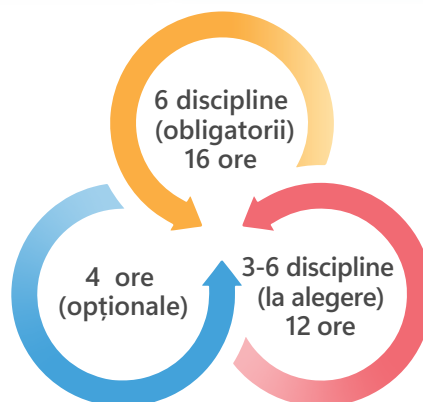

Fig. 7 Formula aplicată în elaborarea modelului planului-cadru pentru liceu

Modele de alternativă a planului-cadru pentru învățământul primar

Planul-cadru pentru cl. I-IV

Educație lingvistică și literară pentru alfabetizare și dialog intercultural*

	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV
Limba și literatura română	8	7	7	7
Limba străină I	-	2	2	2

Educație pentru științe, tehnologie, inginerie și matematică*

	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV
Matematică	4	4	4	4
Științe	-	1	1	1
Educație digitală	1	1	1	1

Educație pentru identitate, cetățenie democratică și drepturile omului *

	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV
Eu și societatea	1	1	1	1
Istoria românilor și universală	-	-	-	1

Educație pentru arte și un mod sănătos de viață*

	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV
Arte	2	2	2	2
Educație fizică	2	2	2	2

Educație pentru dezvoltare personală*

	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV
Discipline opționale	2	2	2	2

	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV
Număr total	20	22	22	23

1

2

3

4

5

6

Istoria lui Sandu

Școala în care va învăța Sandu a ales planul de învățământ la alegere

Sandu merge în clasa întâi. Sandu va avea patru lecții în fiecare zi. Una din lecții va fi **Limba și literatura română**, la care va învăța să citească, să scrie și să înțeleagă textele variate din diferite domenii școlare. Va explora, de asemenea, în cadrul temelor transdisciplinare, rolul limbilor studiate în comunicarea și înțelegerea reciprocă, atât acasă, cât și în întreaga Europă.

La **Matematică**, va descoperi fascinanta lume a numerelor și va învăța să facă calcule utile în viața de zi cu zi. La **Științe**, va explora misterele naturii și va înțelege fenomenele din jurul său printr-o perspectivă științifică. La **Educația digitală**, va dobândi cunoștințe despre tehnologie și va învăța să utilizeze gadget-uri și dispozitive electronice în mod responsabil și creativ.

La lecția **Eu și societatea**, Sandu va înțelege mai bine lumea din jurul său, va descoperi valorile și drepturile sale, precum și importanța respectului și toleranței față de ceilalți.

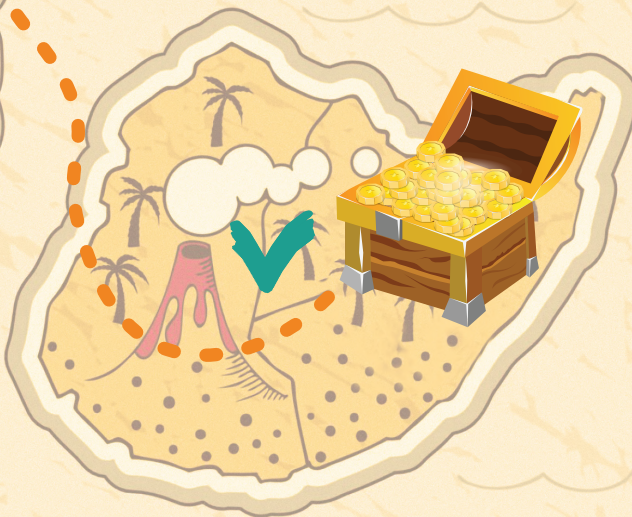
*Teme cross-curriculare/ transversale/ transdisciplinare în sensul promovat de UNESCO „Conținutul curriculumului care trebuie acoperit în materii (diferite discipline sau domenii de învățare), în loc să fie predat și învățat într-o anumită materie specifică. Aceste teme pot conecta conținutul programei/ curriculum peste granițele discipline; îmbogăți curriculumul fără a-l supraîncărca prin introducerea de materii suplimentare de predare; și facilita gândirea interdisciplinară și învățarea colaborativă. Exemple includ drepturile omului, problemele legate de gen, educația pentru pace și educația pentru dezvoltare durabilă” [Glossary of curriculum terminology. UNESCO,2013, p.15]

În cadrul orelor de **Arte**, își va exprima creativitatea prin muzică, desen și alte forme de artă, iar la **Educație fizică** va avea oportunitatea să se bucure de activități sportive care îl vor ajuta să înțeleagă importanța unui stil de viață sănătos.

Școala lui Sandu oferă și opțiuni suplimentare, unde va avea posibilitatea să-și dezvolte abilitățile și interesele. Prin intermediul acestor „**ore opționale**” va putea explora domenii noi și va avea șansa de a lucra la proiecte care să îl ajute să descopere lumea din jurul său.

Temele transdisciplinare* îl vor ajuta să dezvolte o înțelegere mai bună modului cum ceea ce învață la diferite discipline comunică între ele și capătă sens.

Cu un program școlar variat și profesori dedicați, Sandu este pregătit să înceapă această nouă etapă a vieții sale și este nerăbdător să descopere toate lucrurile minunate pe care le-a pregătit școala pentru el.

Modele de alternativă a planului-cadru pentru învățământul gimnazial

Planul-cadru pentru cl.V-IX

Educație lingvistică și literară pentru alfabetizare și dialog intercultural*

	Clasa V	Clasa VI	Clasa VII	Clasa VIII	Clasa IX
Limba și literatura română	5	5	5	5	5
Limba străină I	2	2	2	2	2
Limba străină II	2	2	2	2	2

Educație pentru științe, tehnologie, inginerie și matematică*

Matematică	4	4	4	4	4
Științe	1	2	5	-	-
Educație tehnologică și TIC	1	1	1	1	1
Informatică și inginerie	1	1	1	1	1
Biologie	-	-	-	2	1
Chimie	-	-	-	2	2
Fizică	-	-	-	1	2

Educație pentru identitate, cetățenie democratică și drepturile omului *

	Clasa V	Clasa VI	Clasa VII	Clasa VIII	Clasa IX
Istoria românilor și universală	2	2	2	2	2
Eu și societatea	1	1	1	1	1
Geografia	1	1	1	1	1

Educație pentru arte și un mod sănătos de viață*

	Clasa V	Clasa VI	Clasa VII	Clasa VIII	Clasa IX
Arte	2	2	2	2	2
Educație fizică	2	2	2	2	2

Educație pentru dezvoltare personală și orientare în carieră*

	Clasa V	Clasa VI	Clasa VII	Clasa VIII	Clasa IX
Discipline opționale	2	2	2	2	2

	Clasa V	Clasa VI	Clasa VII	Clasa VIII	Clasa IX
Număr maxim de ore	26	27	30	30	30

1

2

3

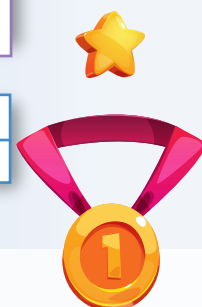
4

5

6

Istoria lui Mihai

Școala în care va învăța Mihai a ales planul de învățământ la alegere.

Mihai trece în clasa a V-a. Ziua lui școlară va cuprinde 5 lecții, fiecare având un scop specific în dezvoltarea sa educațională și personală. În primul rând, va explora **Limba și literatura română** pentru a-și îmbunătăți abilitățile de citire și scriere și pentru a înțelege mai profund textele din diverse domenii școlare, precum și semnificația conceptelor utilizate.

În plus, va studia **Limba străină I**, obligatorie în programa școlară, și va alege, împreună cu părinții sau tutorii, o a doua limbă străină, denumită "**Limba străină II**". De asemenea, pentru a înțelege cum materia școlară se leagă de lumea din jur, Mihai va fi implicat prin **teme transdisciplinare** să exploreze modul în care limbile străine îl pot ajuta să comunice mai eficient, atât acasă, cât și în întreaga Europă.

În ceea ce privește **Matematica**, va învăța cum să aplice formulele și teoremele în contexte practice și cum să gândească algoritmic, folosind **informatica și ingineriile**. La lecțiile de **Științe**, va descoperi explicațiile științifice ale fenomenelor observate în viața de zi cu zi și va lucra la proiecte interdisciplinare pentru a descoperi cum matematica, știința și tehnologia se intersectează și se aplică în viața reală.

De asemenea, va explora domeniul tehnologiei și informațiilor prin disciplina **Educație tehnologică și TIC**, învățând să utilizeze instrumente noi și să descopere posibilitățile oferite de diferite gadget-uri și aplicații pe un dispozitiv electronic.

Istoria românilor și universală îi va oferi o perspectivă amplă asupra trecutului neamului său și a diversității culturale și istorice din întreaga lume, promovând astfel toleranța și comunicarea eficientă între oameni. La disciplina **Eu și societatea**, va învăța despre valori, drepturi și responsabilități, precum și despre luarea de atitudine în fața diverselor situații.

În cadrul orelor de **Arte**, va avea oportunitatea de a-și dezvolta creativitatea prin muzică, desen și alte forme de artă. De asemenea, va avea timp pentru activități sportive la orele de **Educație fizică**, care îl vor ajuta să mențină un stil de viață sănătos.

Întrucât școala lui Mihai oferă o varietate de „**ore opționale**”, el va avea posibilitatea de a alege discipline la care să-și dezvolte pasiunile și abilitățile. În plus, va fi implicat în proiecte practice care îl vor ajuta să aplice cunoștințele dobândite în diverse contexte și să-și dezvolte abilitățile practice.

Prin teme transdisciplinare Mihai va explora probleme complexe, cum ar fi schimbările climatice, sănătatea globală sau inovațiile tehnologice care încurajează gândirea critică, colaborarea și creativitatea.

Modele de alternativă a planului-cadru pentru învățământul liceal

Planul-cadru pentru cl. X-XII

Educație lingvistică și literară pentru alfabetizare și dialog intercultural*

	Clasa X	Clasa XI	Clasa XII
Limba și literatura română	4	4	4
Limba străină I	4	4	4

Educație pentru identitate, cetățenie democratică și drepturile omului *

	Clasa X	Clasa XI	Clasa XII
Istoria românilor și universală	2	2	2
Eu și societatea	2	2	2

Educație pentru științe, tehnologie, inginerie și matematică*

	Clasa X	Clasa XI	Clasa XII
Matematică	3	3	3

Educație pentru un mod sănătos de viață*

	Clasa X	Clasa XI	Clasa XII
Educație fizică	1	1	1

Educație pentru dezvoltare personală și orientare în carieră*

	Clasa X	Clasa XI	Clasa XII
Discipline opționale	4	4	4
Discipline la alegere	12	12	12

	Clasa X	Clasa XI	Clasa XII
Total ore pentru disciplinele obligatorii	16	16	16
Total ore opționale	4	4	4
Total ore la alegere	12	12	12
Număr total de ore	32	32	32

Disciplinele la alegere și cele opționale vor fi selectate din lista recomandată de MEC

Istoria Mihaelei

Școala în care va învăța Mihaela a ales planul de învățământ la alegere.

Mihaela învață la liceu în clasa a X-a, alegând o instituție de învățământ cu o infrastructură solidă și un accent pus pe disciplinele din domeniul **Științe**, în conformitate cu interesul său de a-și continua studiile în acest domeniu după absolvirea liceului. Este încântată de faptul că nu mai este necesar să aleagă între un profil real sau umanistic, având libertatea de a selecta pe parcursul studiilor disciplinele pe care dorește să le studieze în profunzime, cunoscute sub numele de „**discipline la alegere**” (12 ore în total pe săptămână).

Zilnic, Mihaela va avea câte 5-6 ore. În cadrul lecțiilor de **Limbă și literatură română** își va dezvolta abilitățile de comunicare și de a înțelege și analiza diverse texte în diferite contexte. Va continua să studieze **Limba străină I** pe care a învățat-o până în clasa a IX-a și va explora, de asemenea, prin teme transdisciplinare, rolul limbilor străine în facilitarea comunicării și înțelegerii reciproce.

Matematica îi va oferi oportunitatea de a continua să exploreze formulele și teoremele și modul în care acestea se aplică în viața de zi cu zi și să le studieze aprofundat prin a alege încă 2 ore de Matematică pe săptămână din cele 12 ore la alegere. Astfel poate studia fie 3 discipline câte 4 ore fiecare, fie alte 6 discipline cu 2 ore pe săptămână.

În cadrul lecțiilor de **Istorie**, Mihaela va analiza critic informațiile din diferite surse și va explora valoarea păcii și a cetățeniei active. În timpul orelor de **Eu și societatea**, își va contura propriile convingeri și va învăța să ia atitudine în funcție de propriile valori și principii.

Școala ei oferă, de asemenea diverse **discipline opționale și la alegere**, permițându-i să exploreze propriile interese și să-și dezvolte aptitudinile. La fel, programul său include timp pentru activități sportive în cadrul lecțiilor de Educație fizică pentru un stil de viață sănătos.

Temele transdisciplinare o vor ajuta pe Mihaela să cerceteze probleme complexe, cum ar fi schimbările climatice, sănătatea globală sau inovațiile tehnologice care încurajează gândirea critică, colaborarea și creativitatea.

Cu o școală atât de diversă și plină de oportunități, Mihaela este entuziasmată să-și înceapă călătoria în lumea liceenilor și este nerăbdătoare să-și pună în aplicare planurile pentru a-și urma visele.

Curriculum pe discipline de o nouă generație

Creșterea eficienței procesului de predare-învățare-evaluare, asigurarea interdisciplinarității, aprofundarea competențelor transversale poate fi asigurată prin elaborarea de noi curricula disciplinare. Aceste documente vor servi drept bază pentru autorii de manuale, ghiduri metodice și softuri educaționale, pentru proiectarea de lungă și scurtă durată a unui proces educațional ce va realiza ciclul anticipare-acțiune-reflecție promovat de Busola de învățare 2030.

Dezvoltarea curricula la disciplinele școlare se va realiza prin:

- reconceptualizarea curricula pe discipline conform inovațiilor din planul de învățământ: integrarea anumitor discipline, introducerea unor discipline noi, actualizarea conținuturilor, digitalizarea activităților de predare-învățare-evaluare;
- precizarea competențelor generale, competențelor specifice și a unităților de competențe prin corelarea lor cât mai strânsă cu competențele-cheie, asigurându-se totodată formarea graduală a acestora pe niveluri de învățământ;
- axarea pe formarea și dezvoltarea competențelor transformatoare prin creșterea ponderii activităților de învățare constructivistă, de transfer de cunoștințe și abilități între cele mai diverse domenii ale cunoașterii;
- creșterea ponderii unităților de învățare cu caracter interdisciplinar;

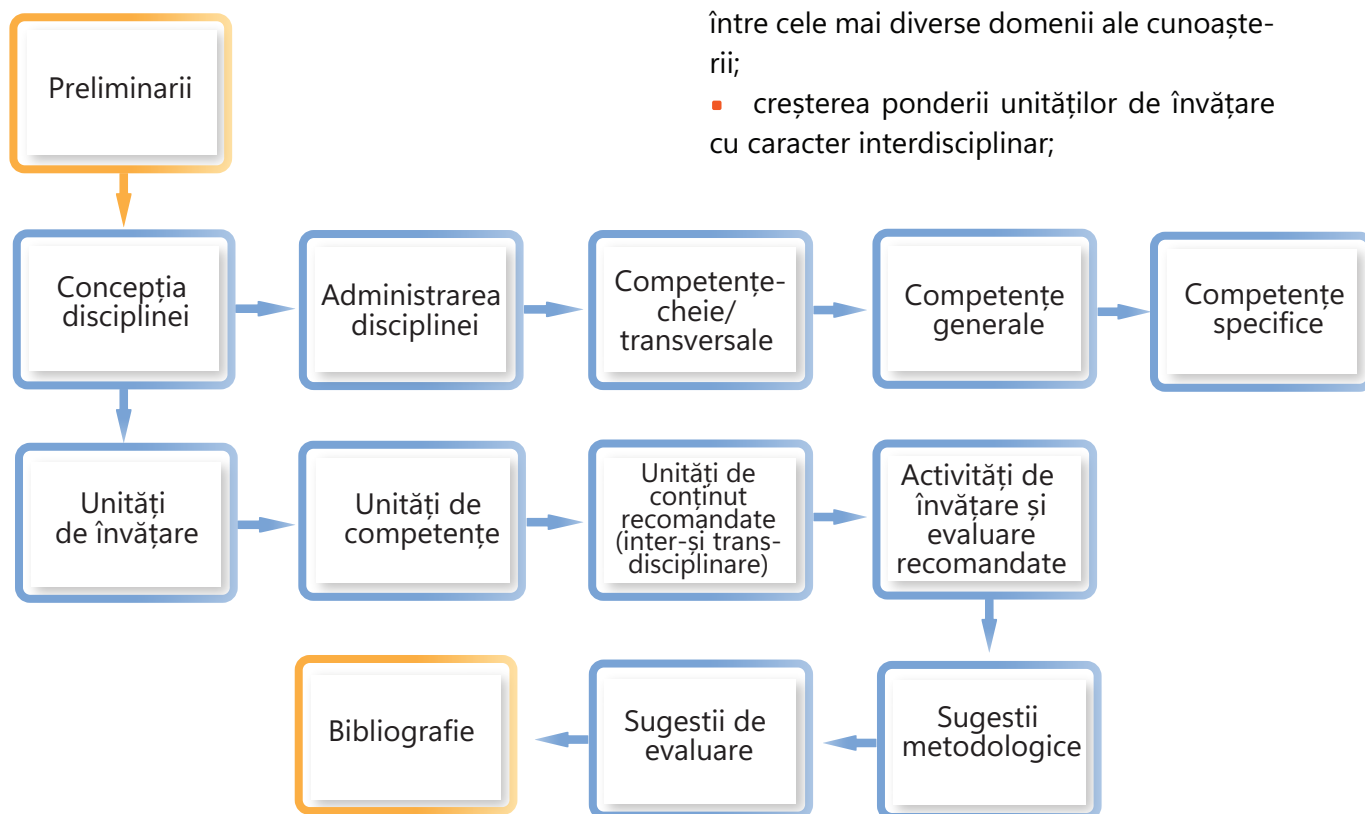

Fig. 8 Structura noului curriculum disciplinar

Pentru a asigura formarea și dezvoltarea competențelor generale și a celor transversale, unitățile de învățare vor integra organic unitățile de competențe, conținuturile recomandate, activitățile și produse de învățare prin includerea de materii cu caracter interdisciplinar și aplicativ.

Curriculumul va promova o abordare centrată pe elev, oferindu-le acestora posibilitatea de a-și construi propriul lor parcurs educațional în funcție de interesele și nevoile individuale.

Curriculumul disciplinar va încuraja învățarea activă și interactivă, principalele activități de învățare fiind:

de receptare, aplicare și operare cu entități de cunoaștere: analiză, sinteză, comparare, disimulare, categorisire și clasificare, explorare, ilustrare, modelare;

de integrare și transfer: rezolvarea studiilor de caz, rezolvarea situațiilor-problemă, cercetarea individuală și în grup, transferare și transpunere;

de aplicare în practică: elaborarea de machete și modele, proiecte, lucrări de design, crearea de produse digitale.

Implementare

Implementarea dezvoltării curriculare presupune schimbări esențiale în sistemul educațional.

Racordarea la specificul rețelei școlare și la dimensiunile instituțiilor de învățământ.

Reforma va necesita consolidarea instituțiilor de învățământ. Totodată, noile planuri-cadru de învățământ oferă posibilitatea modernizării procesului educațional și în instituțiile existente. În cazul școlilor cu o singură clasă la paralelă, oferta educațională va fi unitară la nivel de școală, pe când în cazul instituțiilor cu două și mai multe clase la paralelă, oferta educațională poate fi diversificată, creându-se planuri distincte de învățământ pentru fiecare din clasele la paralelă.

Dezvoltarea resurselor umane. Se va cere modificarea nomenclatoarelor domeniilor de formare profesională. Modificările în cauză vor trebui să reflecte atât schimbările ce intervin în planurile-cadru, cât și posibilitatea formării inițiale și continue a cadrelor didactice pentru predarea disciplinelor integrate.

Va trebui schimbată paradigmă formării inițiale și continue a cadrelor didactice, asigurându-se o trecere treptată de la învățământul pedagogic tradițional la învățământul pedagogic dual. Activitatea mentorilor din cadrul Rețelei Naționale de Mentori va trebui orientată spre promovarea noilor pedagogii și acordarea unui suport semnificativ cadrelor didactice ce implementează noile curricula disciplinare.

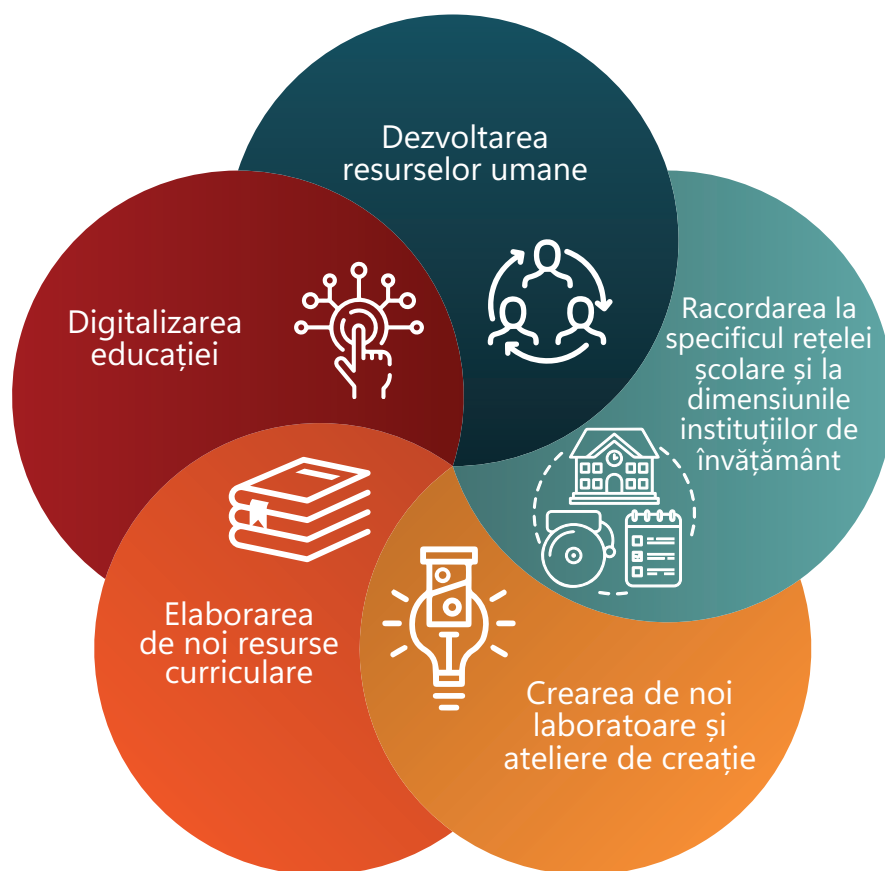

Fig 6. Implementarea dezvoltării curriculare

Elaborarea de noi resurse curriculare. Noile manuale școlare vor trebui să devină mult mai atractive pentru elevi. Pe lângă manualul tradițional, vor trebui elaborate manuale digitale autentice, cu conținuturi interactive, multimedia.

Va trebui schimbată paradigma de selectare și de achiziționare a manualelor prin flexibilizarea acesteia, separând procesele de elaborare a conținuturilor de cele de imprimare a manualelor propriu-zise. Tirajele de manuale vor trebui să fie stabilite în fiecare an în baza solicitărilor instituțiilor de învățământ, ținând cont de numărul de elevi ce au optat pentru fiecare din ofertele educaționale ale instituțiilor respective.

Digitalizarea educației. Reforma curriculară se va baza pe valorificarea în deplină măsură a oportunităților oferite de tehnologia informației și comunicațiilor. Mijloacele tehnologiei informației vor fi utilizate în scopul eficientizării atât a proceselor de predare-învățare-evaluare propriu-zise, cât și a managementului educațional.

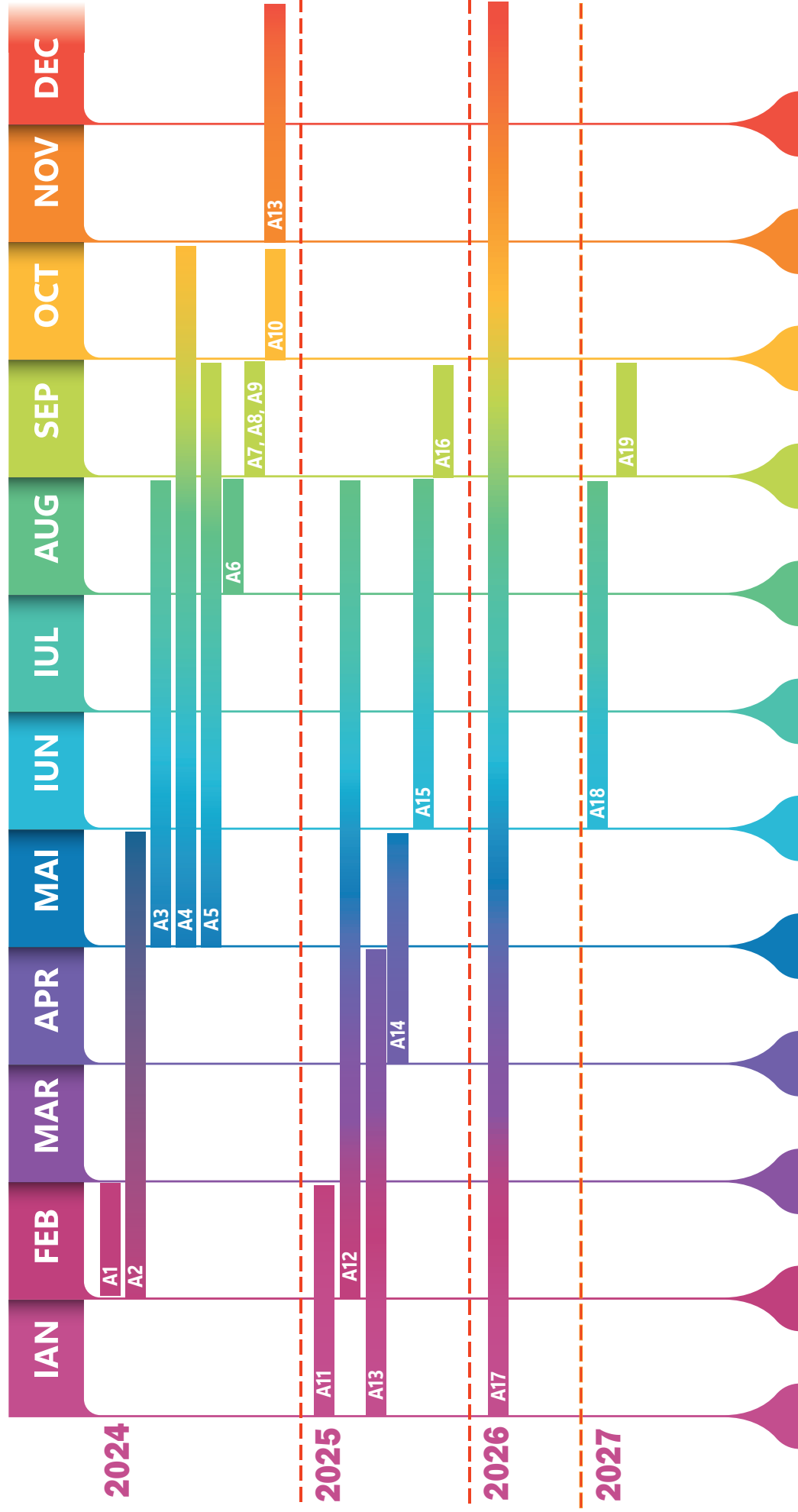
În acest scop va fi creat un portal educațional ce va conține diverse resurse educaționale (manuale digitale, ghiduri metodologice, lecții electronice, softuri educaționale, laboratoare digitale, teste electronice, proiecte didactice ș.a.). Va fi extins instrumentarul oferit de Sistemul Informațional de Management în Educație atât autorităților centrale, cât și celor locale, managerilor școlari și cadrelor didactice.

Va demara procesul de utilizare a mijloacelor inteligenței artificiale în scopul eficientizării procesului didactic și a managementului educațional.

Crearea de noi laboratoare și ateliere de creație. Va fi extinsă practica de creare de noi laboratoare (robotică, inteligență artificială, drone), integrarea și digitalizarea laboratoarelor existente (fizică, chimie, biologie). În școli vor fi create noi ateliere, în special pentru artele digitale.

Foaiie de parcurs

Foaie de parcurs

I.	Activități prioritare privind noul curriculum școlar	
A1	Aprobarea grupului de lucru și graficului de activități privind dezvoltarea curriculară	Februarie 2024
A2	Elaborarea, dezbateră publică și aprobarea Conceptului privind dezvoltarea curriculară (viziunea, profilul de formare a absolventului în învățământul obligatoriu, etc.)	Februarie – Mai 2024
A3	Evaluarea și studiu de fezabilitate cu privire la aplicarea Conceptului privind dezvoltarea curriculară pentru educație timpurie, învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal	Mai-August 2024
A4	Elaborarea, dezbateră publică și aprobarea Cadrelui de referință al curriculumului național	Mai-Octombrie 2024
A5	Elaborarea, dezbateră publică și validarea Planurilor-cadru de învățământ	Mai- Septembrie 2024
A6	Selectarea și aprobarea grupului de experți pe arii curriculare pentru evaluarea și dezvoltarea curriculumului național	August 2024
A7	Instruirea grupului de experți pe arii curriculare pentru evaluarea și dezvoltarea curriculumului național	Septembrie 2024
A8	Selectarea și aprobarea coordonatorilor grupelor de lucru pentru evaluarea și dezvoltarea curricula disciplinelor obligatorii din planul-cadru învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal	Septembrie 2024
A9	Lansarea apelului de selecție, constituirea și aprobarea grupurilor de lucru pentru elaborarea curricula disciplinelor obligatorii din planul-cadru învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal și a grupului de lucru pentru educație timpurie pentru evaluare și dezvoltare curriculară	Septembrie 2024
A10	Instruirea grupurilor de lucru pentru elaborarea curricula disciplinelor obligatorii din planul-cadru învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal și a grupului de lucru pentru educație timpurie	Octombrie 2024
A11	Elaborarea, dezbateră publică și aprobarea Metodologiei de elaborare a Standardelor naționale de evaluare	Ianuarie- Februarie 2025
A12	Elaborarea, dezbateră publică și aprobarea Standardelor naționale de evaluare	Februarie- August 2025
A13	Elaborarea, consultarea și aprobarea curriculumului național dezvoltat pentru educație timpurie, învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal	Noiembrie 2024 – Aprilie 2025

Foaie de parcurs

II.	Activități de suport în vederea asigurării condițiilor de aplicare a noii generații de curricula școlare	
A14	Elaborarea programelor de formare pentru cadrele didactice din educație timpurie, învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal pentru pregătirea de implementare a curriculumului dezvoltat	Aprilie- Mai 2025
A15	Abilitare curriculară-formarea cadrelor didactice din educație timpurie, învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal care vor implementa noile Planuri- cadru la alegere din septembrie 2025	Iunie-August 2025
III.	Aplicarea noilor curricula școlare pentru instituțiile care vor implementa noile Planuri- cadru la alegere din septembrie 2025	
A16	Aplicarea noului curriculum național pentru educație timpurie, învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal pentru instituțiile care vor implementa noile Planuri- cadru la alegere din septembrie 2025	Septembrie 2025
IV.	Activități de suport în vederea asigurării condițiilor de aplicare a noii generații de curricula școlare	
A17	Elaborarea, aprobarea și publicarea Manualelor școlare, Ghidurilor pentru profesori, Resurselor educaționale deschise, auxiliare didactice pentru implementarea curriculumului național dezvoltat pentru învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal	Ianuarie- Decembrie 2026
A18	Abilitare curriculară-formarea cadrelor didactice din educație timpurie, învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal care vor implementa gradual noul curriculum național dezvoltat pentru educație timpurie, învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal	Iunie- August 2027
V.	Aplicarea graduală a noii curricula școlare dezvoltate pentru educație timpurie, învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal	
A19	Aplicarea graduală a noului curriculum național dezvoltat pentru educație timpurie, învățământ primar, învățământ gimnazial și liceal	Septembrie 2027

Referințe bibliografice

1. Bianchi, G., Pisiotis, U., Cabrera Giraldez, M. GreenComp – The European sustainability competence framework. Bacigalupo, M., Punie, Y. (editors), EUR 30955 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022; ISBN 978-92-76-46485-3, doi:10.2760/13286, JRC128040. Council of Europe. Disponibil la <https://publications-jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC12804>
2. Council of Europe. (2001). Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. Disponibil la <https://rm.coe.int/1680459f97>
3. Consiliul Europei (2018) Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică. Volum I. Context, concepte și model de competențe. ISBN 978-92-871-8573-0. 91 p. Disponibil la <https://rm.coe.int/cdc-vol1-/168097e5d1>
4. Cross-curricular themes in secondary education. Report of a CIDREE collaborative project, CIDREE, 1998. Disponibil: https://www.cidree.org/fileadmin/files/pdf/publications/Cross-curricular_Final_Report.pdf
5. European Education and Culture Executive Agency, Eurydice. Dezvoltarea competențelor cheie în școlile din Europa – Provocări și oportunități pentru politică, Publications Office, 2012, <https://data.europa.eu/doi/10.2797/22793>
6. Hotărârea Guvernului Nr. 114 din 07-03-2023 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare „Educația 2030” și a Programului de implementare a acesteia pentru anii 2023-2025 Publicat: 20-04-2023 în Monitorul Oficial Nr. 134-137 art. 289
7. Legea Nr. 315 din 17-11-2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” Publicat: 21-12-2022 în Monitorul Oficial Nr. 409-410 art. 758.
8. OECD (2020) Curriculum (re)design. A series of thematic reports from the OECD Education 2030 project OVERVIEW. 2020. Disponibil la <https://www.oecd.org/education/2030-project/contact/brochure-thematic-reports-on-curriculum-redesign.pdf>
9. OECD (2021), Embedding Values and Attitudes in Curriculum: Shaping a Better Future, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/aee2adcd-en>.
10. OECD Learning Compass 2030. Disponibil la <https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/learning-compass-2030/>
11. Ordin nr.6.731 din 28 noiembrie, 2023 al ministrului educației cu privire la aprobarea Profilului de formare al absolventului publicat în Monitorul oficial al României nr.1099 din 06 decembrie 2023.
12. Recomandările Consiliului Europei privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, Bruxelles, 22 mai 2018 Disponibil la [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)
13. RYCHEN, D. S., SALGANIC, KEZ, L. H. Competences for a Successful Life and a Well-Functioning Society. Göttingen: Hogrefe & Huber, 2003, 205 p. ISBN 0-88937-272-1.
14. UNESCO International Bureau for Education (2013) Glossary of Curriculum Terminology,, 65 p. Disponibil la <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000223059>
15. Vuorikari, R., Kluzer, S. and Punie, Y., DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens - With new examples of knowledge, skills and attitudes, EUR 31006 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, ISBN 978-92-76-48882-8, doi:10.2760/115376, JRC128415. Disponibil la <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>
16. WEINERT, F. E. Concept of competence: A conceptual clarification. In D. S. Rychen & L. H. Salganik (Eds.), Defining and selecting key competencies (pp. 45–65). 2001. Hogrefe & Huber Publishers.

